

Павшук Катерина Олександрівна

НУ «ЮАУ ім. Ярослава Мудрого»,

студент, Інститут підготовки кадрів для органів прокуратури України,

5 курс, 10 група

ПРО РОЛЬ ОЦІНОЧНИХ ПОНЯТЬ В КОНСТИТУЦІЙНОМУ ПРАВІ

Юриспруденція, як і кожна наука, є певним засобом узагальнення та створення знань про об'єкт її дослідження. Терміни та поняття є підставою, засобом для структурування наукових знань. Існування спеціальної юридичної мови передбачає бездоганну чіткість, влучність та безальтернативність.

Проблема використання оціночних понять у нормативно-правових актах досліджувалась як у вітчизняній, так і в зарубіжній літературі. Дане питання є актуальним, адже визначення оціночного поняття впливає на застосування норм права. Серед вчених можна виділити Ю. Тихомирова, З. Ромовську, В. Косовича, П. Рабіновича та інших, які стосуються різних галузей юридичної науки. Проте комплексне дослідження оціночних понять у теорії та практиці конституційного права не здійснювалося.

Суспільство як особлива соціальна система знаходиться в постійному розвитку. В процесі соціального розвитку виникає безліч ситуацій, які мають бути включені в сферу правового регулювання. Проте закон об'єктивно не зможе випередити час. Ефективність законодавства залежить від того, наскільки чітко сформульовані норми права, які засоби використані для їх побудови, як практично реалізуються юридичні норми в діяльності правозастосовчих органів. Як вже зазначалося, точний опис на законодавчому рівні всіх елементів, які можуть змінитися в процесі функціонування є досить важким. Тож в таких випадках як раз і застосовуються оціночні поняття, які допомагають відобразити всю багатоманітність соціальних явищ в їх динаміці.

Конституція України як основа правопорядку життя суспільства визначає найбільш загальні принципи діяльності держави, конституційні поняття також носять загальний невизначений характер. Зміст одного поняття може охоплювати цілий ряд явищ. Їх особливістю є повна відсутність текстуального пояснення змісту, який дуже часто більш детально розкривається в спеціальних законах. Так наприклад, в положеннях статті 5 Конституції України зазначено, що право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами. Однак Конституція України, закріплюючи конституційний лад, не містить визначення цього поняття. Саме на цьому і наголошує Конституційний Суд України у рішенні від 05.10.2005 р. Багато оціночних понять міститься в нормах, які встановлюють права людини і громадянина.

Оціночним поняттям як специфічному явищу правової науки притаманна низка ознак. Вони фіксують лише найзагальніші ознаки відображених у них явищ, як правило, не конкретизують і не роз'яснюються у правовій нормі законодавцем. Такі поняття можуть конкретизуватися лише в процесі їх правозастосування у кожному конкретному випадку. Оціночні поняття дають можливість самостійно оцінювати факти у межах, перед-

бачених нормою, тобто створюють можливості для власного бачення суб'єкта при реалізації та застосуванні їх на практиці. Разом із тим слід пам'ятати, що зміст оціночних понять та їх обсяг можуть змінюватись у часі та залежати як від контексту норми, так і від особливостей конкретного випадку.

Визнаючи оціночні поняття як специфічне явище в законодавстві, не можна не відмітити їх роль, яку можна вважати двозначною. Інколи така обставина може розцінюватися як позитивний момент, який дозволяє нормам бути більш гнучкішими. Така гнучкість правил і загальних понять забезпечує певну стабільність права, навіть не зважаючи на ті соціальні зміни, які вони відображають. Інколи можна констатувати недосконалість юридичної техніки у формулюванні даних норм, адже невизначеність понять у формулюванні норми призводить до невизначеності самої норми та втрати її якості, враховуючи велику кількість варіантів тлумачення.

В нормах основ конституційного ладу закладаються загальнодемократичні, загальноцивілізаційні цінності та інститути. В умовах дезінтеграції масової свідомості, зміни економічних, політичних та ідеологічних пріоритетів і орієнтирів вони мають велике стабілізуюче значення, адже саме в них закріплюється чітка система правових та моральних орієнтирів, які встановлюють суверенітет народу, неподільність території Української держави, демократичний статус особистості.

Таким чином, норми-принципи, норми-цілі, норми-завдання, які містяться в Конституції України за своєю природою можуть носити оціночний характер як загальні принципи конституційного ладу для забезпечення стабільності та далекоглядності. Правила та норми, які встановлюються в законах та інших нормативно-правових актах мають характеризуватися найточнішим, детальнішим викладенням правового тексту. Звичайно, такої влучності важко досягти без включення до тексту актів понять, які мають єдиний спеціально визначений зміст. Для уникнення подібних ситуацій потрібно не лише здійснювати узагальнення судової практики, але і намагатися уникнути їх на законодавчому рівні, користуючись правилами юридичної техніки.

Науковий керівник: д.ю.н, доцент, завідувач кафедри конституційного права України НУ «ЮАУ ім. Ярослава Мудрого» Ю.Г. Барабаш.

Пізулко Тетяна Василівна

НУ «ЮАУ ім. Ярослава Мудрого»,

студент, Інститут підготовки кадрів для органів прокуратури України,

4 курс, 26 група

ПИТАННЯ ДВОВОБНОСТІ В УКРАЇНІ

Мовна проблема традиційно залишається однією з найскладніших у сучасному українському державотворенні. Актуальність даної проблеми в тому, що мовне питання